

KYLÄNIEMEN LOSSIN KORVAAMINEN SILLALLA

YLEISSUUNNITELMAN LUONTOVAIKUTUKSET

Marko Vauhkonen

ENVIRO

12.8.2007

KYLÄNIEMEN LOSSIN KORVAAMINEN SILLALLA YLEISSUUNNITELMAN LUONTOVAIKUTUKSET

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	3
2 NATURA-ARVIOINNIN PERUSTEISTA	3
3 ARVIOITAVA SUUNNITELMA	3
4 KYLÄNIEMEN NATURA 2000 -ALUE	5
5 SUUNNITTELUALUEEN YLEISKUVAUS	6
6 VAIKUTUKSET NATURA 2000 -ALUEISIIN	8
6.1 VAIKUTUKSET SUOJELTAVIIN LUONTOTYYPPEIHIN	8
6.2 VAIKUTUKSET SUOJELTAVIIN LAJEIHIN	8
6.3 YHTEISVAIKUTUKSET.....	9
6.4 YHTEENVETO VAIKUTUKSISTA.....	9
7 MUUT LUONTOVAIKUTUKSET	9
8 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	10

Kansi: Harjun lakea Kyläniemen Natura 2000 -alueen koillispuolella. Valokuva © Marko Vauhkonen, 13.7.2006.

1 JOHDANTO

Vuonna 2001 laaditussa yleissuunnitelmassa (Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001) on tutkittu Taipalsaaren ja Ruokolahden kuntien rajalla liikennöivän Kyläniemen lossin korvaamista sillalla. Vaihtoehtojen tutkimisen ja vertailun jälkeen suunnitelmassa esitetään, että Kyläniemen lossi korvataan teräsbetonisella kaarisillalla. Kutveleen kanavan ylittävää siltaa varten on suunniteltu rakennettavaksi noin kaksi kilometriä uutta paikallistietä ja noin 900 metriä uusia yksityisteitä, jotka kulkevat pieneltä osin Kyläniemen Natura 2000 -alueella.

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä tilattiin jatkosuunnittelua varten luontoselvityksen ja luontovaikutusten arvioinnin tarkentaminen erityisesti Natura 2000 -alueiden osalta. Työn on tehnyt FM Marko Vauhkonen. Kyläniemen Natura 2000 -aluetta ja uhanalaisten lajien esiintymiä koskevat aiemmat tiedot saatiin Kaakkois-Suomen ympäristökeskuksesta.

2 NATURA-ARVIOINNIN PERUSTEISTA

Luonnonsuojelulain 65 § edellyttää, että jos hanke tai suunnitelma yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -alueen luonnonarvoja, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on arvioitava hankkeen vaikutukset Natura-alueen suojeltaviin luontotyypeihin ja lajeihin.

Natura-arvioinnin ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan varsinaisen arvioinnin tarvetta eli sitä, heikentääkö hanke Natura 2000 -alueen luonnonarvoja (luontodirektiivin liitteen I luontotyypit ja liitteen II lajit). Jos hankkeen todetaan heikentävän suojeltavia luonnonarvoja, on arvioitava onko tämä heikentyminen todennäköisesti merkittävää. Toisessa vaiheessa arvioidaan, onko luonnonarvojen heikkeneminen sellaista, että lupa voidaan myöntää tai suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa (vrt. Söderman 2003).

Arvioinnissa on tarkasteltu sekä yleissuunnitelman toteuttamisen välittömiä että välillisiä vaikutuksia. Välittömästä vaikutuksesta on kyse esimerkiksi silloin, kun rakentaminen sijoittuu suojeltavan luontotyypin tai lajin esiintymispaikalle. Välillisestä vaikutuksesta on kyse esimerkiksi silloin, kun rakentaminen muuttaa kauempana sijaitsevan esiintymispaikan olosuhteita.

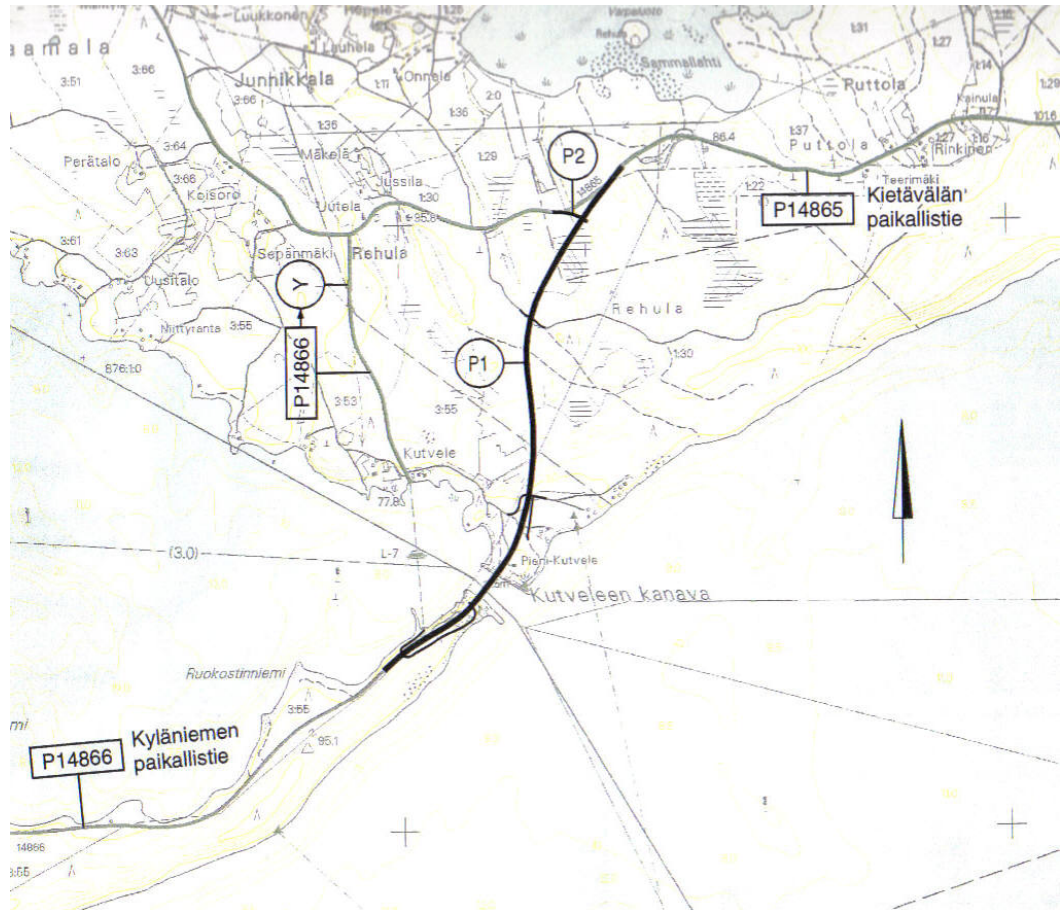
3 ARVIOITAVA SUUNNITELMA

Kyläniemen lossin korvaaminen sillalla -hankkeen yleissuunnitelmassa (Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001) on kuvattu arvioitava suunnitelma yksityiskohtaisesti.

Yleissuunnitelman mukaisessa toteutuksessa Kyläniemen lossi korvataan teräsbetonisella 208 metriä pitkällä kaarisillalla, jonka pääjänne on 98 metriä. Kaari ulottuu Kutveleen kanavan rannalta toiselle, joten silta ei kavenna nykyistä vesiväylää. Kanavan ylittävän sillan hyödyllinen leveys on 7,5 metriä ja alikulukorkeus 18 metriä. Sillan molempiin päihin rakennetaan noin 200 metriä pitkät

tukimuurein varustetut tulopenkereet, jotka kohoavat noin 15 metriä nykyistä maanpinnan tasoa korkeammalle.

Siltaa varten rakennetaan noin kaksi kilometriä uutta paikallistietä ja noin 900 metriä uusia yksityisteitä. Paikallistien leveys on seitsemän metriä, josta päällystetyn ajoradan leveys on 6,5 metriä. Yksityisteiden toteuttamista ei yleissuunnitelmassa ole kuvattu. Teiden alle jää Natura 2000 -alueesta noin 800 m² (Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001).

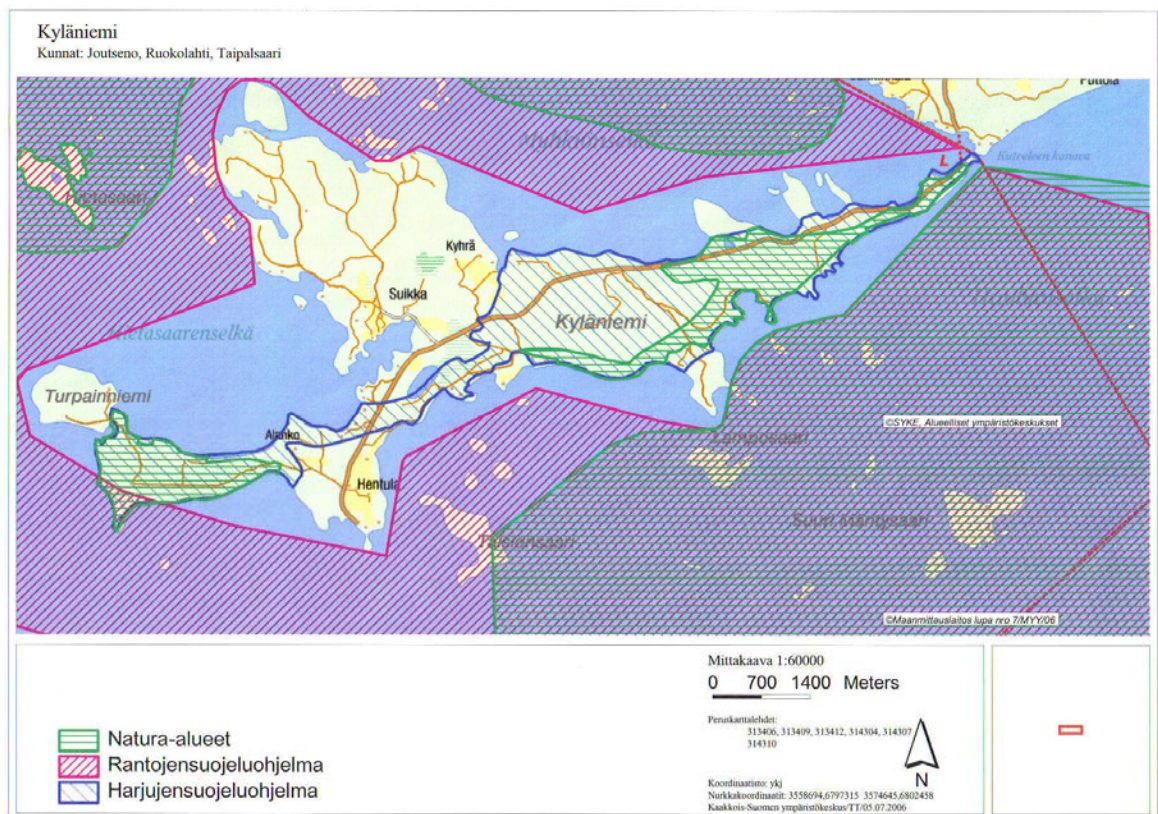

Kuva 1. Yleissuunnitelman mukaiset paikallis- ja yksityisteiden uudet linjaukset. Lähde: Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001.

4 KYLÄNIEMEN NATURA 2000 -ALUE

Taipalsaaren kunnassa sijaitseva Kyläniemi (FI0422005) on suojeltu luontodirektiivin mukaisena SAC-alueena. Natura 2000 -alueen kokonaispinta-ala on noin 460 hehtaaria ja sen suojelu toteutetaan maa-aines- ja rakennuslailla. Kyläniemen Natura 2000 -alue sisältyy myös valtakunnalliseen harjajensuojeluohjelmaan (kohde Peltoinkangas–Kyläniemi, HSO050054). Kyläniemi on tunnettu jo pitkään arvokkaasta kasvistostaan (Häyhä 1956). Nykyisin uhanalaisiksi luokitelluista (Rassi ym. 2001) putkilokasveista saarella esiintyvät hietaneilikka ja kangasvuokko useassa paikassa. Kyläniemessä on 1980-luvulla tavattu äärimmäisen uhanalaiseksi (CR) luokiteltu (Rassi ym. 2001) ja erityisesti suojeltava muurahaissiniisi.

Kyläniemen pohjoispuolella sijaitsee Lietveden Natura 2000 -alue (FI0500024) ja sen eteläpuolella Ilkonsejän Natura 2000 -alue (FI0422001). Kyläniemen saarta ympäröi Saimaan selkäsaaristot -niminen rantojensuojeluohjelman kohde (RSO050010). Natura 2000 -alueiden rajaukset sekä valtakunnallisten luonnonsuojeluohjelmien rajaukset ilmenevät kuvasta 2.

Kuva 2. Kyläniemen, Lietveden ja Ilkonsejän Natura 2000 -alueiden sekä harjajensuojeluohjelman kohteen (Peltoinkangas–Kyläniemi) ja rantojensuojeluohjelman kohteen (Saimaan selkäsaaristot) rajaukset. Lähde: Kaakkois-Suomen ympäristökeskus.

Kyläniemen Natura 2000 -tietolomakkeella mainitaan yksi alueella tavattava luontodirektiivin liitteen I luontotyyppi: *harjumuodostumien metsäiset luontotyypit* (lyhyemmin *harjumetsät*). Luontotyyppi ei ole ensisijaisesti suojeltava (priorisoitu). Harjumuodostumien metsäisten luontotyyppien ”rajaamisen lähtökohta on, että kohteella on pääasiassa tai yksinomaan glasiofluviaalisella harjuaineeksella esiintyviä harjukasveja ja/tai alueen kasvillisuudessa on harjukasvillisuuden piirteitä” (Airaksinen & Karttunen 2001). Harjumetsillä tarkoitetaankin tavallisesti ”lähinnä paisterinteillä esiintyviä harjujen metsätyyppejä eli harjuvariantteja” (Airaksinen & Karttunen 2001).

Kyläniemen Natura 2000 -tietolomakkeella ei mainita luontodirektiivin liitteen II lajeja. Kohteen muusta eliölajistosta mainitaan hietaneilikka.

5 SUUNNITTELUALUEEN YLEISKUVAUS

Suunnittelualueelle tehtiin maastokäynti 13.7.2006. Yleissuunnitelman mukainen noin kahden kilometrin mittainen uuden paikallistien linjaus (kuva 1) käveltiin läpi. Samalla inventoitiin noin 200 metriä leveältä kaistaleelta yleispiirteisesti suunnittelualan luonnonolot ja kasvillisuus. Suunnitellut yksityistiet sisältyivät inventoituun alueeseen.

Maastokäynnillä selvitettiin Kyläniemen Natura 2000 -alueen osalta luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien ja liitteen II lajien esiintyminen tai arvioitiin ko. lajien mahdolliset esiintymisalueet. Koko inventoidulta alueelta selvitettiin arvokkaiden luontokohteiden (mm. luonnonsuojelulain 29 §:n mukaiset suojellut luontotyypit, vesilain 15 a ja 17 a §:n tarkoittamat kohteet, metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt sekä muut arvokkaat alueet) esiintyminen ja havainnoitiin suunnittelualan eliölajistoa. Erikseen arvioitiin luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille sopivat sekä uhanalaisten tai erityisesti suojeltavien lajien kannalta merkittävät elinympäristöt.

Kietävälän paikallistie – Kutveleen kanava

Uusi tielinja erkanelee Kietävälän paikallistiestä Puttolan ja Rehulan välillä. Nykyisen tien eteläpuolella on kuivahkon–tuoreen kankaan varttuvaa männikköä, jossa kasvaa sekapuuna vähän koivua. Koivu- ja pihlajataimikkoa on melko runsaasti. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat puolukka, sananjalka ja mustikka, paikoin myös kanerva. Linjaus ylittää pienialaisen ojitetun rämeen, jossa kasvaa metsäkasvien ohella vähän suopursua, juolukkaa ja tupasvillaa.

Rämemuuttuman lounaispuolella on nuorta talousmännikköä, jota on harvennettu sieltä täältä. Koivua kasvaa sekapuuna vain paikoin. Kasvillisuus vaihtelee kuivahkosta tuoreeseen kankaaseen. Kenttäkerroksessa vallitsevat puolukka, mustikka ja kanerva. Valoisammassa kohdissa kasvaa metsäkastikkaa, sananjalkaa ja maitohorsmaa.

Linjaus sivuaa pellon kulmaa. Pellon ja mökkiteiden välissä on tuoreen kankaan hakkuualue, jossa on harva taimikko sekä vähän koivu- ja pihlajavesakkoa. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat metsäkastikka, maitohorsma, vadelma ja sananjalka.

Mökkiteiden välisillä alueilla on nuorta ja osin aukkoista mänty–koivu–metsää, jossa kasvaa myös vähän raitaa ja pihlajaa. Kasvillisuus on tuoretta kangasmetsää; mm. oravanmarja sekä aukkoissa metsäkastikka ja maitohorsma ovat runsaita. Kutveleen kanavan koillisrannalla on loma-asutusta ja varttuvaa mäntyvaltaista metsää.

Kyläniemen koilliskärki

Kyläniemen koilliskärjessä on Natura 2000 -alueen ulkopuolella loma-asuntoja, joiden ympäristössä kasvaa varttuvaa männikköä ja sekapuuna vähän koivua. Saaren päätä reunustavat kapeat ja kasvillisuudeltaan niukat hiekkarannat, joilla ei tavata erityistä rantakasvistoa.

Suunniteltu uusi paikallistie kulkee Kyläniemen Natura 2000 -alueen koillispään kohdalla osittain nykyisen mökkitien paikalla ja viistää Natura 2000 -alueen reunaa noin sadan metrin matkalla. Paikallistien kaakkoispuolelle suunniteltu yksityistie (kuva 1) kulkisi Natura 2000 -alueella runsaan sadan metrin matkalla.

Natura 2000 -alueen koillispäässä kasvaa nuorta männikköä sekä nykyisen tien reunoilla myös nuorta koivua, haapaa, pihlajaa ja katajaa. Harjun länsirinteen kasvillisuus on kuivahkoa–kuivaa kangasmetsää. Kenttäkerroksen valtalajeja ovat puolukka, variksenmarja ja kanerva. Nykyisten teiden pientareilla kasvaa yleisiä niitty- ja piennarkasveja, mm. monia heinälajeja.

Kuva 3. Harjun lakea Kyläniemen Natura 2000 -alueen koillispäässä. Valokuva © Marko Vauhkonen, 13.7.2006.

Harjun laen noin 30-vuotiasta männikköä on harvennettu ja hakkuutähteet on jätetty maahan (kansikuva ja kuva 3). Laen aukkopaikoissa kasvaa muutamia katajia. Kasvillisuus on kuivahkoa–tuoretta kangasmetsää. Kenttäkerroksessa kasvaa puolukkaa, mustikkaa, kanervaa, variksenmarjaa, kultapiiskua, sarjakeltanaa, vanamoaa, maitohorsmaa, metsätähteä ja metsäkastikkaa. Pohjakerroksen valtalajeja ovat seinäsammal, kangaskynsisammal ja metsäkerrossammal.

Harjun itärinteeseen ja rantatasanteen männikkö on hieman vanhempaa kuin laki-alueella ja kasvillisuus on tuoretta kangasmetsää. Kenttäkerroksen valtalaji on mustikka ja lisäksi tavataan mm. kieloa.

6 VAIKUTUKSET NATURA 2000 -ALUEISIIN

6.1 VAIKUTUKSET SUOJELTAVIIN LUONTOTYYPPEIHIN

Kyläniemen Natura 2000 -alueella esiintyy yhtä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä (harjumuodostumien metsäiset luontotyypit). Tätä luontotyyppiä ei kuitenkaan tavattu inventoidulla alueella. Suunniteltujen uusien teiden läheisyydessä on varsin tavanomaista kangasmetsää, josta puuttuvat varsinaiset harjukasvit ja harjukasvillisuuden piirteet. Tielinjojen läheisyydessä ei myöskään ole paisterinteitä. Hankkeella ei näin ollen ole vaikutuksia harjumuodostumien metsäisiin luontotyyppihin.

Lietveden Natura 2000 -alueen saarissa tavataan kolme luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä (kasvipeitteiset silikaattikalliot, kallioiden pioneerikasvillisuus sekä harjumuodostumien metsäiset luontotyypit). Lietveden Natura 2000 -alue sijaitsee lähimmillään noin 1,8 kilometrin päässä suunnitellusta sillasta ja tielinjasta, joten hankkeella ei ole välittömiä tai välillisiä vaikutuksia sillä suojeltaviin luontotyyppihin.

Ilkonselän Natura 2000 -alueen saarissa tavataan kahta luontodirektiivin liitteen I luontotyyppiä (boreaaliset luonnonmetsät ja harjumuodostumien metsäiset luontotyypit). Ilkonselän Natura 2000 -alueen raja sijaitsee lähimmillään noin 200 metrin päässä suunnitellusta sillasta ja tielinjasta, mutta lähimmät saaret sijaitsevat useiden kilometrien päässä. Hankkeella ei näin ollen ole välittömiä tai välillisiä vaikutuksia Ilkonselän alueella suojeltaviin luontotyyppihin.

6.2 VAIKUTUKSET SUOJELTAVIIN LAJEIHIN

Kyläniemen Natura 2000 -tietolomakkeella ei ole mainittu alueen suojeluperusteena luontodirektiivin liitteen II lajeja. Näiden lajien (esim. Sierla ym. 2004) esiintymisiä ei todettu tehdyllä maastokäynnillä eikä suunnittelualueella myöskään arvioitu olevan niille sopivia elinympäristöjä. Hankkeella ei näin ollen ole vaikutuksia luontodirektiivin liitteen II lajeihin Kyläniemen Natura 2000 -alueella.

Lietveden Natura 2000 -tietolomakkeella on mainittu alueen suojeluperusteena kaksi luontodirektiivin liitteen II lajia: saimaannorppa ja saukko. Lietveden Natura 2000 -alue sijaitsee lähimmillään noin 1,8 kilometrin päässä suunnitellusta sillasta ja tielinjasta, joten hankkeella ei ole välittömiä vaikutuksia suojeltaviin

lajeihin. Hankkeella ei ole myöskään voida arvioida olevan sellaisia välillisiä vaikutuksia, jotka kohdistuisivat saimaannorppaan ja saukkoon Lietveden Natura 2000 -alueella.

Ilkonselän Natura 2000 -tietolomakkeella on todettu alueen suojeluperusteena luontodirektiivin liitteen II lajeista vain saimaannorppa. Ilkonselän Natura 2000 -alue sijaitsee lähimmillään noin 200 metrin päässä suunnitellusta sillasta ja tielinjasta, joten hankkeella ei ole välittömiä vaikutuksia suojeltavaan lajiin. Hankkeella ei todennäköisesti ole välillisiä vaikutuksia saimaannorppaan, sillä yleissuunnitelman toteuttaminen ei lisää merkittävästi Natura 2000 -alueen melutasoa. Lähimmät saimaannorpalle sopivat lepäilyluodot sijaitsevat 2,5–3 kilometrin päässä suunnitellusta sillasta ja tielinjasta. Rakennustyö aiheuttaa vähäistä veden lyhytaikaista samentumista ainoastaan siltatyömaan välittömässä läheisyydessä (Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001).

6.3 YHTEISVAIKUTUKSET

Tiedossa ei ole sellaisia hankkeita tai suunnitelmia, joilla voisi olla yhdessä Kyläniemen lossin korvaamisen kanssa merkittäviä haitallisia vaikutuksia Kyläniemen, Lietveden ja Ilkonselän Natura 2000 -alueisiin.

6.4 YHTEENVETO VAIKUTUKSISTA

Kyläniemen lossin korvaamisella ei ole välittömiä tai välillisiä vaikutuksia Kyläniemen, Lietveden ja Ilkonselän Natura 2000 -alueiden suojeluperusteina oleviin luontodirektiivin liitteen I luontotyyppeihin ja luontodirektiivin liitteen II lajeihin. Varsinaista luonnonsuojelulain 65 §:n tarkoittamaa Natura-arviointia ei näin ollen tarvita.

7 MUUT LUONTOVAIKUTUKSET

Suunnitellulla tielinjalla ja sen lähialueella ei todettu olevan muita arvokkaita luontokohteita tai merkittäviä lajiesiintymiä. Selvitysalueella ei myöskään arvioitu olevan uhanalaisten, erityisesti suojeltavien tai luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien (mm. liito-orava) kannalta potentiaalisia esiintymisalueita. Lähimmät tunnetut hietaneilikan ja kangasvuokon kasvupaikat sijaitsevat 5–6 kilometrin päässä suunnitellusta tielinjasta.

Kyläniemen Natura 2000 -alueen koillisosa voi tulevaisuudessa kehittyä kangasvuokolle sopivaksi esiintymisalueeksi. Uuden tien penkereet ja luiskat tulisi jättää mahdollisimman laajalla alueella nurmettamatta ja istuttamatta. Hiekka- tai sorapintaiset, paisteiset ja paahteiset alueet ovat merkittäviä uhanalaisten kasvi- ja hyönteislajien elinympäristöjä, joihin lähialueella esiintyvät uhanalaiset lajit saattaisivat levitä.

8 LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

- Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. 2. korj. p. – *Ympäristöopas* 46:1–194.
- Häyhä, H. 1956: Taipalsaaren Kyläniemen putkilokasvisto. – *Arch. Soc. 'Vanamo'* 11(1):78–86.
- Kaakkois-Suomen tiepiiri 2001: *Kyläniemen lossin korvaaminen sillalla. Yleissuunnitelma*. – Kaakkois-Suomen tiepiiri, Kouvola. 20 s. + liitteet.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: *Suomen lajien uhanalaisuus 2000*. – Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.
- Sierla, L., Lammi, E., Mannila, J. & Nironen, M. 2004: Direktiivilajien huomiointi suunnittelussa. – *Suomen ympäristö* 742:1–113.
- Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – *Ympäristöopas* 109:1–196.